MALTA

QORTI CIVILI
(SEZZJONI TAL-FAMILJA)

ONOR. IMHALLEF
NOEL CUSCHIERI

Seduta tas-27 ta' April, 2006

Citazzjoni Numru. 910/2003

Kawza fil-lista: 19

A B C
vs
D C nee E

Il-Qorti,

Rat l-att tac-citazzjoni li permezz tieghu l-attur ippremetta u talab hekk:

Premess illi fil-11 ta’ Ottubru, 1977 Maryanne E u A B C ikontrattaw “zwieg” l-Amerika, kif jirrizulta mill-anness kopja tac-certifikat taz-zwieg immarkata bhala Dok. A;

Premess illi kif jirrizulta mill-kopja ta’ certifikat taz-zwieg hawn annessa u mmarkata Dok B, l-istess Maryanne E

kienet izzewwget lil Joseph Camilleri, f'Malta fit-8 ta' Settembru, 1964;

Premess illi z-zwieg bejn Maryanne u Joseph Camilleri inhall permezz ta' sentenza tal-Prim' Awla tal-Qorti Civili tat-2 ta' April 2001 (Dok. C);

Premess illi huwa car ghalhekk illi meta Maryanne "Camilleri" – u mhux "E" – "izzewget" lil A C fil-11 ta' Ottubru, 1977, hija kienet ghadha mizzewga lil Joseph Camilleri;

Premess illi b'hekk, skond Art. 6 tal-Att dwar iz-Zwieg, Kapitolu 255 tal-Ligijiet ta' Malta, iz-zwieg bejn il-kontendenti huwa null;

Tghid ghalhekk il-konvenuta ghaliex dina l-Onorabbli Qorti m'ghandiex:
1. Tiddikjara illi z-zwieg bejn Maryanne E u A B C li kien kontrattat l-Amerika fil-11 ta' Ottubru, 1977 huwa null u bla effett skond il-ligi.

Bl-ispejjes kontra l-konvenuta ngunta minn issa stess in subizzjoni.

Rat in-nota ta' l-eccezzjonijiet tal-konvenuta li biha eccepiet illi t-talba tal-attur hija nfondata fil-fatt u fid-dritt u dan billi z-zwieg li gie kontrattat mill-eccipjenti u Joseph Camilleri fit-8 ta' Settmbru 1964 gie dikjarat null u bla effett ghall-finijiet u effetti kollha tal-ligi permezz ta' sentenza tal-Prim Awla tal-Qorti Civili tat-2 ta'Ottubru 2001 liema sentenza ghadha effett retroattiv. Konsegwentement ghandu jigi meqjus bhal li kieku z-zwieg tat-8 ta' Settembru 1964 qatt ma sehh u li ghalhekk, fil-mument li gie kuntratt z-zwieg mal-attur, l-eccipjenti ghandha titqies bhala persuna mhux mizzewwga.

Illi l-attur kien konxju tas-sitwazzjoni personali tal-eccipjenti kemm qabel z-zwieg tieghu maghha kif ukoll wara. Sahansitra kien dejjem jirreferi lill-eccipjenti bhala martu minghajr esitazzjoni u baqa' jaghmel hekk sakemm sab namrata ohra u minn hemm bdew il-problemi.

Rat id-dikjarazzjonijiet guramentati tal-partijiet, u l-listi tax-xhieda;

Rat l-atti kollha tal-kawza;

Semghet ix-xhieda bil-gurament;

Semghet it-trattazzjonijiet tal-partijiet;

Ikkunsidrat;

Illi permezz ta' l-azzjoni odjerna l-attur qed jitlob minn din il-Qorti dikjarazzjoni gudizzjarja fis-sens li z-zwieg tieghu mal-konvenuta kuntrattat fl-Istati Uniti ta' l-Amerika fil-11 ta' Ottubru 1977 huwa null fil-ligi fit-termini ta' l-Artikolu 6 tal-Kap.255

Il-fatti mhux kontestati huma s-segwenti. Fit-8 ta' Settembru 1964 il-konvenuta zzewwget f' Malta lil Joseph Camilleri, u fil-11 ta' Ottubru 1977 izzewwget lill-attur fl-Istati Uniti. Fis-6 ta' Frar 1978 il-konvenuta sseparat *de jure* minn ma l-imsemmi Joseph Camilleri, u z-zwieg taghha ma' dan gie dikjarat null b' sentenza moghtija minn din il-Qorti fit-2 ta' April 2001.

It-tesi ta' l-attur hija fis-sens li z-zwieg tieghu mal-konvenuta, kuntrattat fil-11 ta' Ottubru 1977, u ghalhekk qabel ma' l-konvenuta kienet isspearat legalment minn ma' Joseph Camilleri u qabel ma' dan iz-zwieg kien gie dikjarat formalment null mill-Qorti, iz-zwieg tieghu huwa null fit-termini ta' l-Artikolu 6 stante li, fiz-zmien tal-kuntrattazzjoni tieghu, il-konvenuta kienet ghadha legalment mizzewwga ma' Joseph Camilleri, apparti mill-fatt li lanqas kienet ghadha formalment separata minnu.

Il-konvenuta minn naha taghha qeda topponi ghat-tesi attrici principalment billi triniciera ruhha mal-prinicpju *quod nullum est nullum effectum producit*, u ghalhekk la darba z-zwieg ma' Joseph Camilleri gie dikjarat null allura in applikazzjoni ta' dan il-principju dan iz-zwieg ghandu jitqies bhala li qatt ma ezista ghall-finijiet u effetti tal-ligi. Fi

kliem iehor id-dikjarazzjoni gudizzjara ta’ nullita’ ghandha l-effett retroattiv li thassar l-effetti taz-zwieg taghha ma’ Joseph Camilleri *ab inizio* cioe’ mit-8 ta’ Settembru 1964. Konsegwnezjalment, ma jistax jitqies li fiz-zmien li hi zzewwget lill-attur fil-11 ta’ Ottubru 1977 kien hemm zwieg validu fil-ligi. Ghaldaqstant it-talba attrici bazata fuq id-dispost ta’ l-Artikolu 6 ma tistax treggi. Il-konvenuta teccepixxi wkoll illi fil-mument ta’ l-ghoti tal-kunsens matrimonjali, u anke qabel, l-attur kien konxju tas-sitwazzjoni personali taghha u ghalhekk jonqos l-element tal-bona fede da parti tieghu.

Il-Qorti ezaminat in-noti ta’ l-osservazzjonijiet studjati tal-partijiet, u hija tal-fehma li v-vertenza in disamina fil-komplessita’ taghha tirrivolvi dwar l-Artikoli 18, 6 u 20 tal-Kap.255.

Ir-rizoluzzjoni tal-kawza odjerna timpernja fuq il-punt jekk fil-mument tal-kuntrattazzjoni taz-zwieg ma’ l-attur il-konvenuta kienetx marbuta bi zwieg legalment validu ma’ l-imsemmi Joseph Camilleri, jew ahjar, jekk l-effetti taz-zwieg taghha ma’ Joseph Camilleri ta’ zwieg validu ghandhomx jitqiesu bhala li kienu ghadhom vigenti fiz-zmien li kkuntrattat iz-zwieg ma’ l-attur, fid-dawl tad-dikjarazzjoni ta’ nullita’ ta’ dan iz-zwieg fit-2 ta’ Ottubru 2001. Kif ukoll jekk il-konjugi Camilleri jew xi wiehed minnhom kienux in bona fede fil-mument tal-ghoti tal-kunsens matrimonjali taghhom ghaz-zwieg kuntrattat fit-8 ta’ Settembru 1964.

Illi l-Artikolu 6 jiddisponi b’ mod car li “Zwieg li jsir bejn persuni li wahda minnhom tkun marbuta bi zwieg iehor li sar qabel ikun null.” Fuq livell generali japplika l-principju vantat mill-konvenuta li *quod nullum est nullum effectum producit*. Izda l-Att XXXVII tas-sena 1975, l-Att Dwar iz-Zwieg, hija ligi specjali intiza biex tirregola l-istitut taz-zwieg li huwa ta’ ordni pubbliku u li l-validita’ tieghu hija bazata wkoll fuq esigenzi socjali. Ghalhekk il-legislatur ried li dan il-kuntratt, f’ certi aspetti importanti tieghu, ma jkunx regolat bil-principji generali tal-ligi, izda jkun regolat b’ ligi *ad hoc*, li f’ partijiet minnha tidderoga mill-principji generali f’ materja ta’ kuntratti.

Illi l-Artikolu 20 huwa proprju wiehed minn dawn l-Artikoli li jirregola l-effetti ta' nullita' ta' zwieg, tenut kont ta' l-esigenzi socjali, l-interessi tal-ulied u anke dawk tal-parti li tkun in bona fede. Dan l-Artikolu 20 fl-ewwel sub inciz tieghu jghid testwalment hekk:

" Jekk zwieg ikun dikjarat null l-effetti ta' zwieg validu ghandhom jitqiesu li kienu jezistu, favur il-mizzewgin sakemm is-sentenza ta' nullità tkun saret *res judicata* meta l-mizzewgin ikunu izzewwgu in bona fide."

Minn ezami ta' dan l-Artikolu anke fit-totalita' tieghu ghandu jirrizulta car li l-ligi tikkontempla s-stiwazzjoni fejn, nonostante li z-zwieg jigi dikjarat null, xorta wahda l-effetti tieghu ta' zwieg validu huma meqjusa bhala li kienu u baqghu jezistu sad-data tad-dikjarazzjoni ta' nullita', u dan dejjem fil-kaz ta' l-ulied koncepiti jew rikonoxxuti matul iz-zwieg, kif ukoll fil-kaz ta' bona fede da parti taz-zewg konjugi jew ta' wiehed minnhom.

Fis-sub inciz [1] fuq citat il-ligi tiddisponi li fil-kaz li z-zewg konjugi jkunu in bona fede, <u>l-effetti ta' zwieg validu ghandhom jitqiesu bhala li kienu jezistu</u>, favur il-mizzewwgin, sakemm is-sentenza ta' nullita' tkun ghaddiet in gudikat. Hawnhekk il-ligi riedet tipproteggi lill-konjugi li jkunu in buona fede. Dan johrog izjed manifest fis-sub incizi [3] u [4], fejn il-validita' ta' l-effetti taz-zwieg validu hija limitata ghal konjugi li jkun jew tkun in bona fede, filwaqt li fir-raba sub inciz teskludihom kompletament vis-à-vis iz-zewg l-konjugi jekk dawn ikun in mala fede fil-mument tal-kontrattazzjoni taz-zwieg. Jigi osservat li fil-kaz ta l-ulied li twieldu, jew li kienu gew rikonoxxuti, waqt iz-zwieg huwa logikament stipulat li, l-effetti ta' zwieg validu jitqiesu li "<u>dejjem kienu jezistu</u>" irrispettivament mill-bona fede u mala fede tal-konjugi genituri taghhom.

Mill-premess jirrizulta car li fil-kaz ta' l-istitut taz-zwieg il-ligi riedet tiddepartixxi mill-principju generali li dak li huwa dikjarat null ma jistax jipproduci effetti legali. Tant li fil-kaz ta' l-ulied, u fil-kaz tal-konjugi in bona fede, hija estendiet

l-effetti ta' zwieg validu sad-data tad-dikjarrazzjoni ta' nullita' ta' dak iz-zwieg.

Illi ghalhekk fil-kaz in disamina l-fattur tal-bona fede o meno da parti tal-konjugi Camilleri, u senjatament tal-konvenuta, jassumi importanza determinanti ghar-rizoluzzjoni tal-vertenza in disamina; ghax jekk jirrizulta li dawn kienu in bona fede fiz-zmien tal-kontrattazzjoni taz-zwieg taghhom, allura l-effetti ta' dan iz-zwieg bhala zwieg validu sa qabel id-dikjarazzjoni tan-nullita' "ghandhom jitqiesu li kienu jezistu" favur tieghu, u ghalhekk iz-zwieg tal-konvenuta ma' l-attur ma setghax jigi kkuntrattat <u>fit-termini ta' l-Artikolu 6</u>. Huwa palesi li jinghad li wiehed mill-effetti ta' zwieg validu hija l-obbligazzjoni ta' l-esklussivita' tieghu u cioe' li zwieg jigi kuntrattat ma' persuna wahda ad eskluzjoni ta' terzi. Di fatti jinsab ritenut fil-gurisprudenza li l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg huma bazati fuq unjoni permanenti, irrevokabbli u <u>esklussiva</u> diretta lejn il-konvivenza ta' hajja komuni, il-prokreazzjoni ta l-ulied u t-trobbija ta' l-istess.

Konformament mal-premess, l-Artikolu 6, li jeskludi zwieg validu meta wahda mill-partijiet tkun diga' legalment mizzewwga, huwa applikazzjoni ta' din l-obbligazzjoni li, kif jinsab ritenut fil-gurisprudenza, hija wahda mill-effetti essenzjali taz-zwieg. Kif osservat din il-Qorti fil-kawza *PA[PCP] Renato Galea vs Sharon Galea deciza fis-6 ta' Marzu 2003*, li, ghalkemm fil-ligi taghna mkien ma hemmx elenkati l-elementi essenzjali tal-hajja matrimonjali, izda huwa prinicpju rikonoxxut fis-socjeta' Maltija li z-zwieg kif koncepit minnha ghandu bhala bazi tieghu l-element ta' l-esklussivita' li timporta "dik il-fedelta' reciproka li l-jaghtu u jweghdu lil xulxin [*bonum fidei*]. Ghalhekk meta parti tidhol ghaz-zwieg tkun waqt il-hin tal-kunsens taghha qeda taghti lilha nnifisha lill-parti l-ohra u b' hekk teskludi relazzjonijiet ma' terzi persuni". Fil-kawza *PA[NA] Nathalie O'Toole vs Patrick O' Toole deciza fil-25 ta' Marzu 2002* u citata b' approvazzjoni fil-kawza *PA[RCP] Joseph Mizzi vs Pauline Mizzi deciza fl-1 ta' Ottubru 2002* din il-Qorti fuq l-istess linja osservat li " … il-kuntratt taz-zwieg ghandu jigi apprezzat mhux biss bl-ottika oggettiva tal-ligi, izda irid isib is-sinifikat tieghu fir-relazzjonijiet ta'

koppja u l-iskop ahhari taz-zwieg , cioe' li tnejn minn nies jaghtu lilhom nfushom lil xulxin ad eskluzjoni ta' kollox u kulhadd."

Ghalhekk, stabbilit li l-validita' taz-zwieg li jkun gie dikjarat null tista' testendi f' certu cirkostanzi sad-dikjarazzjoni defenittiva tan-nullita', u li l-fattur tal-bona fede u determinanti f' dan ir-rigward, il-Qorti issa ser tghaddi sabiex tezamina dan il-fattur fid-dawl tal-provi akkwiziti.

Illi mill-provi u senjatament mis-sentenza esebita jirrizulta li z-zwieg bejn il-konjugi Camilleri kien gie dikjarat null in bazi ghal *caput nullitatis* kontemplat fl-ewwel parti tal-paragrafu [d] tal-Artikolu 19[1] tal-Kap.255. Jigi osservat li ghalkemm din ir-raguni ghall-annullament ta' dan iz-zwieg gie attribwit kollu lill-konvenuta, allura attrici, minn imkien ma jirrizulta li fil-kontrattazzjonji ta' dan iz-zwieg l-konjugi Camilleri, jew il-konvenuta, kienu in mala fede, u in mankanza ta' provi li juru l-esitenza ta' dan il-fattur, hija lecita l-presunzjoni favur il-bona fede fil-mument tal-ghoti tal-kunsens matrimonjali. Fi kliem iehor ma rrizultax li f' dak il-mument dawn, jew il-konvenuta, kienu konxji li z-zwieg taghhom, li minnu twieldu zewgt it-tfal, kien ser jigi dikjara null. Konsegwenzjalment, nonostante d-dikjarazzjoni ta' nullita' taz-zwieg tal-konjugi Camilleri, l-effetti taz-zwieg validu ghandhom jitqiesu li kienu jezistu favur taghhom mid-data tal-kontrattazzjoni tieghu fit-8 ta' Settembru 1964; bir-rizultat li fil-11 ta' Ottubru 1977 meta l-konvenuta kkuntrattat iz-zwieg ma' l-attur hija kienet impeduta, <u>that il-ligi Maltija</u>, milli taghmel dan minhabba li f' dak iz-zmien kienu ghadhom jitqiesu bhala vigenti l-effetti taz-zwieg taghha ma' Joseph Camilleri.

Izda f' dan l-istadju ghandu jigi ezaminat id-dispost ta' l-Artikolu 18 tal-Kap.12 u senjatament il-paragrafu [b] li jistipula, inter alia, li zwieg celebrat barra minn Malta jitqies bhala validu ghall-finijiet u effetti kollha tal-ligi jekk [a] ikunu gew osservati r-rekwiziti formali ghall-validita' tieghu skond il-ligi tal-pajjiz fejn ikun sar iz-zwieg; u [b] jekk il-partijiet ikunu meqjusin bhala kapaci li jizzewgu <u>skond il-ligi tal-pajjiz tad-domicilju</u> rispettiv taghhom. Fil-kaz in ezami dan jirrikjedi ezami biex jigi stabbilit [1] id-

domicilju tal-konvenut fil-mument tal-kontrattazzjoni; u [2] jekk skond il-ligi ta' dak il-pajjiz hija kienitx kapaci li tikkuntratta zwieg, meta kienet ghadha legalment mizzewwga ma' Joseph Camilleri.

In propositu l-Qoti thoss illi filwaqt li ma hemm xejn jindika li z-zwieg kuntratt ma' l-attur huwa nieqes minn xi rekwizit formali ghall-validita' tieghu that il-ligi Statunitensi, il-quaesit dwar id-domicilju jirrikjedi ezami aktar approfondit, ghax kif gie ritentu fil-kaz *PA[JCC] Joseph Mifsud Bonnici vs Av.Dr.George Degaetano [1959][Vol.XLIII.II.813],* mhux bizzejjed li wiehed ikun siefer, anke flimkien mal-familja tieghu, biex jista' jinghad li hu biddel id-domicilju tieghu; billi hu maghruf illi mhux il-qaghad twil f' pajjiz barrani, ghal motivi ta' kummerc jew xoghol, anke jekk ikun ha mieghu l-familja, imma jehtieg li jirrizulta bi provi precizi u konkludenti li hu ma ghandu ebda intenzjoni li jirritorna. Jekk mbaghad huwa jkun siefer bhala emigrant, ghandu jitqies li siefer bl-intenzjoni li jibqa' fil-pajjiz fejn emigra.

Mill-provi akkwiziti f' dan il-kaz jirrizulta li, ghalkemm il-konvenuta kienet siefret lejn l-Amerika bl-intenzjoni li tghix hemmhekk ma' l-attur u fejn wkoll izzewwget, ma jirrizultax li dina kellha l-intenzjoni li tibqa' l-Amerika ghal dejjem. Dan jirrizulta wkoll mill-fatt li t-tfal halliethom Malta. Di fatti jirrizulta li susseggwentement, fis-sena 1978 hija kienet regghet irritornat Malta u damet tghix hawnhekk snin twal. Ghalhekk il-provi jeskludu l-intenzjoni da parti tal-konvenuta li din tabbanduna d-domicilju taghha f' Malta, u tistabilixxi d-domicilju taghha fl-Amerika; u konsegwentment ghall-finijiet tal-Artikolu 18[b] tal-Kap.255 hija meqjusa bhala li ghandha d-domicilju taghha f' Malta, u ghalhekk tapplika fil-konfront taghha l-ligi Maltija ghal dak li jirrigwarda l-kapacita' taghha li tikkuntratta zwieg.

Illi kif fuq spjegat il-ligi Maltija fl-Artikolu 6 tal-Kap. precitat tikkunsidera null fil-ligi zwieg kuntratt bejn zewg persuni meta wiehed mill-konjugi jkun marbut fi zwieg validu. F' dan il-kaz il-konvenut fiz-zmien tal-kontrattazzjoni taz-zwieg ma' l-attur kienet legalment impeduta milli tikkuntratta zwieg stante li f' dak iz-zmien kien ghad hemm

vigenti l-effetti ta’ zwieg validu bejnha u bejn l-imsemmi Joseph Camilleri, u per konsegwenza kienet inkapaci li tikkuntratta iz-zwieg celebrat fl-Amerika ma’ l-attur fil-11 ta’ Ottubru 1977 li allura in vista ta’ l-ezistenza ta’ din l-inkapacita’ legali da parti tal-konvenuta dan iz-zwieg ghandu jitqies bhala null u bla effett fit-termini ta’ l-Artikolu precitat.

Dan premess u kkunsidrat it-talba attrici hija gustifikata fil-fatt u fil-ligi u ghandha tigi milqugha; izda tenut kont tal-komplessita’ tal-kaz in vista tal-punti legali involuti, tikkonsidera opportun temperament fil-kap ta’ l-ispejjez.

Ghal dawn il-motivi tiddecidi billi tilqa’ t-talba attrici u tiddikjara null u bla effett fil-ligi z-zwieg bejn il-partijiet kuntrattat fl-Amerika fil-11 ta’ Ottubru 1977; l-ispejjez ghandhom jigu sopportati konguntivament bejn il-partijiet fi kwoti wgwali.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------